

Milost a spravedlnost v Žalmech a Příslovích

Texty na tento týden

Ž 9,8–11,14–21; Ž 82; Ž 101; Ž 146; Př 10,4; Př 13,23.25; 30,7–9

Základní verš

„Dopomozte nuznému a sirotkovi k právu, poníženému a chudému zjednejte spravedlnost, pomozte vyváznout nuznému ubožáku, svévolným ho vytrhněte z rukou!“ (Ž 82,3.4)

Knihy Žalmy a Přísloví popisují nejen zkušenosti prožité v souvislosti s uctíváním Boha a různými náboženskými aktivitami, ale také s tím, jak člověk prožívá každodenní život. Zatímco kniha Přísloví nabízí širokou škálu moudrých poučení, která se týkají vztahů, rodiny, ale i podnikání a vedení lidí, Žalmy jsou sbírkou písní, které popisují různé citové a duchovní zkušenosti od nářků plných bolesti po radostné chvály – a také všechno mezi tím. Můžeme si tedy uvědomit, že naše víra ovlivňuje každou oblast našeho života, protože Bohu záleží na všem, co prožíváme.

Současně však platí, že uvažujeme-li upřímně o tomto hříchem poznamenaném světě, nemůžeme přehlédnout nespravedlnost, která je hlubokou zkušeností lidských bytostí. Nespravedlnost je v Písmu charakterizována jako něco, o čem Bůh nejen ví, ale snaží se ji i napravit nebo alespoň zmírnit. Právě Hospodin je nadějí zoufalých lidí, lidí v bezvýchodné situaci.

I když se v rozsahu této lekce můžeme jen zčásti dotknout toho, co knihy Žalmy a Přísloví o daném tématu říkají, možná vás naše studium inspiruje k tomu, abyste byli aktivnějšími (a iniciativnějšími) v uspokojování potřeb chudých, utlačovaných a slabých, kterých je kolem nás vždy dost a kterým jsme povinni pomáhat.

Budování společenství

- Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?
- Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.

ŽALMY – PÍSNĚ NADĚJE PRO UTLAČOVANÉ

¹⁰Hospodin je zdeptanému nedobytným hradem, v dobách soužení je hradem nedobytným.

¹¹V tebe nechť doufají, kdo znají tvé jméno. Vždyť ty, kdo se dotazují po tvé vůli, neopouštíš, Hospodine. (Ž 9,10.11)

Osobní studium

Už jsme zmínili, že Bůh slyší a vidí ty, kteří prožívají bolest a trápení. V žalmech často slyšíme volání lidí, kteří sice vložili svou důvěru v Boha, ale ve skutečnosti kolem sebe nevidí, že by se děla spravedlnost. Ujistění o Boží dobrotě, spravedlnosti a moci se může ztrácet ve zkušenosti lidí (autorů žalmů), kteří jsou zdrceni nespravedlností a útlakem.

I v těžkých chvílích zůstávají žalmy písněmi. Žalmisté i přes bolest a tragédii zpívají. Jejich život a jejich víra stále trvají, stejně jako jejich naděje. Touží, ba přímo bytostně potřebují, aby Bůh začal jednat dříve, než bude pozdě, než zlo zvítězí, než je jejich utlačovatelé zničí zlobou, kterou je drtí. Takovým způsobem se žalmista snaží překlenout propast mezi jejich vlastní vírou a zkouškami a tragédiemi, které vstoupily do jejich života.

Uvažuj o textu **Ž 9,8–21**. Pokus se představit si okolnosti, ve kterých se ocitl David (autor tohoto žalmu). Jak je v tomto textu vyjádřeno napětí mezi jeho vírou v Boží dobrotu a zkušeností, kterou právě prožívá? Jak se ty uprostřed náročných situací vyrovnáváš s vlastními pochybnostmi o Bohu a o své víře?

V žalmech je reakcí na popsání napětí naděje a víra v zaslíbení o Boží dobrotě a jeho spravedlivém soudu. Zlo a nespravedlnost možná nyní vypadají jako vítězové, ale Bůh bude soudit hříšníky a nespravedlivé a potrestá je. Ti, kteří prožili ústrky a stali se oběťmi hříšného chování druhých lidí, budou nakonec obnoveni a uzdraveni.

C. S. Lewis ve své knize *Úvahy nad žalmy* popisuje své překvapení z toho, že autoři žalmů se opakovaně domáhají Božího soudu a toužebně ho očekávají. Jelikož dnes mnoho čtenářů Bible považuje soud za strašáka nebo hrozbu, Lewis uvažuje o původním hebrejském vnímání soudu a píše: „Stovkám a tisícům lidí, kteří přišli o všechno a kteří mají právo zcela na své straně, se konečně dostane slyšení. Je samozřejmě, že se soudu neobávají. Vědí, že jejich záležitost je nevyvratitelná – jde jen o to, aby mohli být slyšeni. A k tomu dojde tehdy, až Bůh přistoupí k soudu.“ (C. S. Lewis, *Úvahy nad žalmy*. Návrat domů, Praha 1999, str. 13)

V žalmech můžeme najít naději pro utlačované, pro ty, kteří prožívají utrpení a zklamání právě dnes.

Aplikace

Jaké je tvé osobní vnímání Božího soudu? Očekáváš ho s nadějí a důvěrou, nebo prožíváš v souvislosti se soudem obavy a nejistotu? Zdůvodni své odpovědi.

„BOŽE, POVSTAŇ, ROZSUĎ ZEMI...!“

¹Pro Asafa. V shromáždění bohů postavil se Bůh, vykoná soud mezi bohy: ²„Dlouho ještě chcete soudit proti právu, stranit svévolníkům? ³Dopomozte nuznému a sirotkovi k právu, poníženému a chudému zjednejte spravedlnost, ⁴pomozte vyváznout nuznému ubožáku, svévolným ho vytrhněte z rukou!“ (Ž 82,1–4)

Osobní studium

Přečti si celý Žalm 82. Jak bys shrnul hlavní myšlenku tohoto žalmu? Jak bys ji aplikoval do dnešní doby?

Přestože Bůh určil Izraelcům pravidla a uspořádání (fungování) společnosti, v různých obdobích dějin národ selhával a odkláněl se od Božích plánů. Často se stávalo, že Izraelci se svým nespravedlivým chováním a utlačováním druhých nijak nelišili od okolních národů. Představitelům národa – králům, soudcům a kněžím – šlo mnohdy jen o vlastní prospěch a jejich přízeň se dala získat úplatky. Bez možnosti domoci se spravedlnosti u soudu byli obyčejní lidé (zejména ti chudí) nezřídka předmětem zneužívání a vykořisťování.

Žalm 82 je odpovědí na takovou situaci. Popisuje Boha jako Nejvyššího soudce a zobrazuje scénu, při které soudí vůdce národa a také soudce. Tento žalm zdůrazňuje, aby lidé pověření ve společnosti takovou odpovědností „v jeho jménu soudili“ (PK 198; OSU 75). Soudci tedy měli vykonávat svou činnost jako představitelé Boha a zároveň jako jeho podřízení. Podle žalmistova vnímání je Boží spravedlnost vzorem, podle kterého má fungovat i pozemská spravedlnost. Nebeská spravedlnost je zároveň měřítkem, kterým bude posuzována pozemská spravedlnost – a také ti, co ji představují a prosazují.

Žalm 82 končí jasným voláním, aby Bůh jednal (Ž 82,8), aby zasáhl a aby ukončil nespravedlnost, která se tak bezohledně rozmohla v celém národě. Podobně jako mnoho jiných žalmů, i tento propůjčuje hlas němým a utlačovaným, které umlčel nespravedlivý systém, v němž museli žít a pracovat.

V tomto žalmu zaznívá volání k Bohu jako k Nejvyššímu soudci a svrchovanému Vládci vesmíru, celé země a všech národů. Neexistuje vyšší instance ani autorita, k níž by se dalo odvolat. Je jisté, že pokud pozemské soudy zůstanou hluché a nezastanou se chudých a utlačovaných – což se dělo a děje až příliš často –, pak je tu ještě jedna zaručená, nezpochybnitelná možnost, kde se dá dovolat spravedlnosti.

Do našeho života mohou přijít situace, kdy se staneme obětí nespravedlnosti. Jindy však můžeme být my sami příčinou takové nespravedlnosti vůči druhým nebo z ní dokonce profitovat. Podobné texty jako v Žalmu 82 nám mohou přinést moudrost a hlubší pohled na danou problematiku, ať už jsme utlačovaní nebo utlačovatelé. Boha znepokojí i nespravedliví soudci. Také na ně se však dívá jako na své děti a chce, aby se rozhodli pro lepší způsob života (Ž 82,6). Bohu záleží i na těch, kteří (z různých příčin) stojí na straně nespravedlnosti. Pokud dovolí, aby je Bůh změnil, existuje i pro ně naděje.

Aplikace

Co bys mohl udělat pro to, aby ve tvém okolí vítězilo dobro, spravedlnost a pravda? Jak bys mohl pomoci někomu ze svého okolí, kdo zrovna prožívá bolest a trápení vlivem nespravedlnosti, která ho potkala?

KRÁLOVSKÉ SLIBY

⁵Kdo pomlouvá bližního, toho umlčím. Kdo má pyšné oči a naduté srdce, toho nestrpím. ⁶Vyhlednu si v zemi věrné lidi, aby se mnou přebývali. Kdo jde bezúhonnou cestou, ten bude v mých službách. ⁷Nesmí přebývat v mém domě, kdo záłudně jedná. Kdo proradně mluví, na oči mi nesmí. (Ž 101,5-7)

Osobní studium

Přečti si **Žalm 101**. Jaké důležité rady z něj můžeš uplatnit ve svém vlastním jednání a postojích – ať už je tvá odpovědnost ve společnosti jakákoliv?

Žalm 101 je napsán z pozice krále, tedy z pohledu člověka odpovědného za celý národ. Má se za to, že autorem je samotný David a že vznikl v prvních letech jeho králování nad Izraelem. Součástí textu jsou patrně i sliby, které dal jako král na začátku své vlády. Během období, kdy bojoval za Saula a později se před ním ukrýval jako uprchlík, David na vlastní kůži okusil, jaké škody může způsobit národu i vlastní rodině král, který se dostane na sceně. David se rozhodl, že on sám bude zcela jiným typem vládce.

Asi jen málo z nás se v životě stane politickým lídrem, ale každý máme v životě postavení, ve kterém můžeme ovlivňovat a povzbuzovat druhé lidi – v práci, ve škole, v rodině, v sousedství nebo například v sborovém společenství. Ellen G. Whiteová v souvislosti s naším vlivem napsala: „Davidovy sliby zaznamenané v Žalmu 101 by měly být

sliby každého, na kom spočívá odpovědnost za vliv v domově.“ (CT 119)

Vždy, když máme možnost, měli bychom být připraveni obhajovat a prosazovat tyto principy u lidí, kteří jsou ve vedoucím postavení. A každý z nás by měl ve své sféře vlivu aplikovat principy, o kterých mluví David ve svém žalmu. Je to cesta, jak být požehnaným pro druhé.

Na začátku žalmu David vzdává čest Bohu za jeho milost a spravedlnost (Ž 101,1), které jsou základem všeho, o co chtěl David usilovat jako král. Toužil se naučit, jak ve svém životě a vládě praktikovat a prosazovat milosrdenství a právo. Aby se mu to podařilo, musel odolávat pokušení jednat nepoctivě, bezcharakterně a sobecky. To vše jsou nástrahy, které číhají na každého člověka ve vedoucí funkci, respektive na toho, komu je svěřena odpovědnost rozhodovat o druhých.

David si uvědomoval potřebu mít rádce, kteří by mu pomáhali jednat správně a dělat dobrá rozhodnutí. Proto slibuje, že bude hledat věrné lidi a ustanovovat důvěryhodné úředníky. Milost a spravedlnost měla charakterizovat nejen jeho vlastní jednání, ale i činy jeho spolupracovníků.

Aplikace

Jakým způsobem si můžeme do své blízkosti vybrat lidi, kteří nám pomohou žít (a možná i vést druhé lidi) spravedlivě a milosrdně?

CHOZENÍ S BOHEM

⁵Blaze tomu, kdo má ku pomoci Boha Jákobova, kdo s nadějí vzhlíží k Hospodinu, svému Bohu, ⁶jenž učinil nebesa i zemi s mořem a vším, co k nim patří, jenž navěky zachovává věrnost. ⁷Utištěným dopomáhá k právu, hladovým chléb dává. Hospodin osvobozuje vězně. ⁸Hospodin otvírá oči slepým, Hospodin sehnuté napřimuje, Hospodin miluje spravedlivé. ⁹Hospodin ochraňuje ty, kdo jsou bez domova, ujímá se sirotka i vdovy, svévolným však mate cestu. (Ž 146,5–9)

Osobní studium

Když procházíme knihu Žalmy, stále silněji v ní zaznívá provolávání Boží slávy. Posledních pět žalmů začíná přímou a jednoduchou výzvou k chválení Hospodina. První z těchto žalmů (Ž 146) se však zaměřuje i na Boží zájem o chudé a utlačované jako na primární důvod k oslavování Boha.

Přečti si **Žalm 146**. Jaké poselství v něm zaznívá pro tebe? Na co je položen důraz ve verších 5–9?

Jako je jisté, že Bůh je Stvořitel světa (Ž 146,6), mluví tento žalm také o skutečnosti, že Bůh na tomto světě neustále jedná – soudí, sytí, vysvobozuje, uzdravuje, pomáhá, ochraňuje a stará se. Tato jeho činnost je zaměřena na lidi, kteří jeho pomoc potřebují. Takový pohled na Boha je nesmírně inspirující – Bůh jedná v našich životech, v našem společenstvích a na celém světě.

Někdy se můžeme domnívat, že lidem v nouzi máme pomáhat, neboť to Bůh přikázal. V Žalmu 146 se však dozvídáme, že je to něco, co Bůh již dělá – a my jsme tedy přizváni, abychom se k němu v této pomoci přidali. Když se snažíme bojovat proti chudobě, útlaku a nemocem, potom ve skuteč-

nosti spolupracujeme s Bohem a pomáháme mu naplňovat jeho cíle. Jakou větší výsadu bychom mohli získat, než že spolupracujeme s Bohem v uskutečňování toho, o čem se tak inspirativně píše v Žalmu 146?

Pokud se však připojíme k tomu, co dělá Bůh, můžeme z toho mít sami užitek. Křesťané často říkají, že „hledají Boha“ a touží mít s ním bližší vztah. Verše jako Ž 146,7–9 (a mnoho dalších v celém Písmu) naznačují, že jedním ze způsobů, jak „najít“ Boha, je připojit se k tomu, co on sám dělá. Pokud tedy Bůh pozvedá chudé, nemocné a utlačované, jak o tom hovoří Žalm 146, pak naše úsilí pomáhat lidem v nouzi je skutečnou spoluprací s Bohem. „Kristus přišel na tuto zemi žít a pracovat mezi chudými a trpícími. Jim věnoval nejvíce své pozornosti. A i dnes prostřednictvím svých dětí navštěvuje chudé, nuzné, zmírňuje soužení a ulevuje trpícím. Pokud by nebylo bídy a utrpení, pak bychom neměli jak porozumět milosrdenství a Boží lásce, nechápali bychom, jak je nebeský Otec shovívavý a soucitný. Evangelium nikdy lépe nevyjádří podstatu lásky, než když se dostane do té nejchudší a nejpotřebnější oblasti.“ (7T 226)

Aplikace

Jaká je tvá zkušenost s myšlenkou, že jestliže pomáháme a sloužíme druhým, jsme Bohu blíží?

PŘÍSLOVÍ – PROJEVY MILOSRDENSTVÍ

²²Neodírej nuzného, vždyť nic nemá, po utištěném nešlapej v bráně. ²³Neboť jejich spor povede Hospodin, uchvátí život jejich uchvatitelům. (Př 22,22.23)

Osobní studium

Kniha Přísloví je sbírkou moudrosti a výroků, které se dotýkají různých oblastí a témat lidské zkušenosti. Mimo jiné zde nacházíme úvahy a poznámky týkající se chudoby a bohatství, spokojenosti a nespokojenosti, a také spravedlnosti a nespravedlnosti. V životě se často setkáváme se situacemi, které jsou nejednoznačné a komplikované. Přísloví nás upozorňují na různé okolnosti a rozhodnutí, které ovlivňují náš život. I když se snažíme zůstat Bohu věrní, často jsme postaveni před složitou volbu.

Přečti si a uvažuj o těchto verších: Př 10,4; 13,23.25; 14,31; 15,15.16; 19,15.17 a 30,7–9. Co tyto verše říkají o bohatství, chudobě a pomoci lidem v nouzi?

Přísloví zdůrazňují, že Bohu leží na srdci chudí a zranitelní – záleží mu na nich. Lidé se mohou v bídě a problémech ocitnout z různých důvodů – složité okolnosti, špatné rozhodnutí, zneužívání a vykořisťování. Ať už je příčinou jejich obtíží cokoli, Hospodin je stále představen jako Stvořitel (Př 22,2)

a Ochránce (Př 22,22.23). Lidé v nesnázích nesmějí být nikdy utlačováni nebo zneužíváni – ať už se dopustili jakékoliv chyby.

Přestože přísloví nabízejí lepší život prostřednictvím moudrých rozhodnutí a poslušnosti vůči Bohu, výsledkem Božího požehnání nemusí být jen bohatství. Věrnost Bohu je vždy vnímána jako něco důležitějšího a prospěšnějšího než materiální profit: „Lepší je málo se spravedlností než hojně výnosy s bezprávím.“ (Př 16,8; ČSP)

Dalším důležitým tématem knihy Přísloví je slušnost a čestné jednání v obchodě, podnikání, vládnutí a prosazování spravedlnosti (Př 14,5.25; 16,11–13; 17,15; 20,23; 21,28; 28,14–16). Kniha Přísloví se nezaměřuje pouze na život jednotlivce, ale nabízí i hlubší pochopení toho, jak by měla fungovat společnost jako celek, aby přinášela užitek všem – a nejvíce těm, kteří potřebují ochranu. Mimo jiné zde můžeme najít připomínku, že ti, co spravují a vedou společnost, by tak měli činit s Boží pomocí (Př 8,15.16) a měli by přinášet Boží milost a jeho milosrdenství lidem, kteří jsou v nouzi.

Aplikace

Je poměrně snadné soucítit s lidmi, kteří se nacházejí ve špatné nebo složité situaci. Jak můžeme v takové situaci proměnit naše pocity v činy?

PODNĚTY K ZAMYŠLENÍ

Přečtěte si 73. kapitolu „Davidovo stáří“ z knihy *Na úsvitu dějin*. Pokud máte možnost, přečtěte si také kapitolu „Soud v žalmech“ v knize C. S. Lewise *Úvahy nad žalmy* (Návrat domů, Praha 1999, 2015).

„Davidovy žalmy přecházejí z hlubin viny a sebeodsouzení k nejdůvěrnějšímu společenství s Bohem. Jeho životní příběh ukazuje, že hřích přináší jen hanbu a nesnáze, ale také zvěstuje, že Boží láska a milosrdenství dosáhnou i do těch nejhlubších hlubin. Víra pozvedne člověka, který činí pokání, aby prožíval přijetí za Božího syna nebo dceru!“ (PP 754; NUD 371)

O moudrosti v knize Přísloví: „Tyto principy podmiňují dobré fungování společnosti, světských i náboženských organizací. Právě tato moudrá pravidla chrání náš majetek i život. Za všechno, co umožňuje vzájemnou důvěru a spolupráci, vděčí svět Božímu zákonu, který je uveden v Božím slově a který je – i když značně zastřeno a téměř neznatelně – zapsán v srdcích lidí.“ (Ed 137; VYCH 82)

Otázky k rozhovoru

1. Jakým způsobem a v jakých oblastech vnímáte sami sebe jako ty, kteří mají vliv na druhé? Jak můžete být v této oblasti svého života nositeli spravedlnosti a milosrdenství?
2. Uvažujte o společenské struktuře naší společnosti. Jak můžete v rámci stávajícího systému pracovat ve prospěch zlepšení osudu lidí v nouzi?
3. Proč jsou principy spravedlnosti a poctivosti tak důležité pro budování silné společnosti?
4. Kniha Přísloví se zaměřuje na moudrost, která nám umožní žít lepším životem. Co vám toto poznání říká o tom, jaký je Bůh?

Shrnutí

Žalmy a Přísloví jsou dvě biblické knihy, které se mimo jiné zaměřují na to, jak žít věrně a čestně uprostřed životních zkoušek a těžkostí. Obě knihy nabízejí hlubší pohled na Boží plány pro lidskou společnost a mimořádný zájem, který Bůh projevuje o chudé a utlačované. Nářek v Žalmech i moudrost v Příslovích naznačuje, že Bůh ví o situaci člověka a zasahuje, aby chránil ty, kteří jsou tak často přehlíženi a zneužíváni. A pokud se do něčeho takového pouští sám Bůh, pak bychom ani my neměli zůstat stranou a měli bychom v tom rozpoznat i své poslání.

Praktický závěr

- Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?

Podněty k modlitbám

- Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.
- Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?
- Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy: